

Hořký román

Napsal Karel Leger.

Professor se pomalu rozhlížel — Evžen odběhl kamsi — pit, palčivost vypráho mu hrdlo. V nále těsnili se lidé, muži i ženy, nejvíce mladých hochů tu bylo — docela správně, neboť pro budoucnost jejich se pracuje. Ale bylo tu několik starců s tvářemi vyhublými, se zraky fanatismem zářícími, úplně až k poslednímu dechnutí svému ovládnutých silou idej, slepých ke všemu jinému, hotových pro ni jít do žaláře. Mnoho mělo podobného s prvními vyznavači křesťanství.

Z nich jeden vysoký bílý stařec s bílým vousm rozkládal v pozadí mladíkům: „A víte, kdo řekl ukřizovat Krista Ježíše? Páni to byli, páni!“ Ve stařečkém těle všechny žilky se chvěly.

Mezi množstvím prodíral se s násta na místo neveliký mužik v rezavém kabátě s černými najezenými vlasy. V prstech šustil složenků papírky, po lékárněku nálezky. Pronikavým, nějak štkavým hlasem vykřikoval: „Deset let platím do nemocenské pokladny a teď, když jsem nemocný, co mi dali? Za dva krejcarý práskni! — He, to je to dobrodružství!“

Tuším, že ten mužik v rezavém kabátě chodí do všech schůzí sociálně demokratických. — V čele sálu na podium kdosi řečnil, sotva mu bylo rozumět, o dnešní otázce mravní či o čemsi podobném, málo zajímavém pro posluchače. Někteří zvali, nepokojně se ohlíželi, předseda musil napřimnout, aby vyslechl vznešleho hosta z Prahy, který venkovským proletářům zdal se příliš velkým pámem, neviděl v něm soudruha.

„A bez evkru to nejde!“ ozvalo se polohlasitě zabručení. Kolem se tlumeně chechtali, když rovnal řečník svá sklíčka. Jen z povinnosti ozval se na konec potlesk. Ale již vyskočil na podium živý bezvousý mladíček, třepaje rukama — jako krupobití letěla jeho slova, dopadaly traskající fráze. O daních mluvil, o bídě lidu, o samosprávě — bíbě, upří chudiny, zloděj, lupiči — a ze shromáždění divokými pokřiky ozval se souhlas. A když také mladíček ukončil, náhle uviděl professor přes hlavy ostatních Evžena. Vystoupil na podium vratkým poněkud krčkem, s očima kalnými, mužikajícím, rozhodl ruce a promluvil hlasem, který zdal se vycházet odněkud z podzemí: „Soudruzi! Vy slabí a nešťastní, proč naříkáte a proklínáte pod kolem osudu? Přemýšlel jsem o tom —“ A Evžen vstříhl čelo a pěstí poděpěl bradu, „přemýšlel jsem o tom. Je to marné!“ mávnul rukou, „ten osud je v nás a ne mimo nás! S člověkem se rodí, ne utvoří se mu, je sloučen s lidským životem. Dokud jediný člověk žije, žije i lidský osud, lidská bída. Zničte staré řády, starý svět rozbijte a rozvalte v rum, zachováte-li člověka, zachováte i starou bídu. A proto pravím —“

„Co chce ten člověk?“ vykřikl kdosi.

Evžen se vztyčil: „Rozdrtiti, vyhubiti plemeno lidské, krvavými těly zastaviti kola osudu —“ Sypal, na rtech se mu ukázala pěna. Temně hlučící jej umlčelo. „Je opilý!“ volaly hlasy, vzrůstal nepokoj, množství se zvinilo, ruce se pozvedaly. „Přes s ním! Dolů!“ ozývalo se z hukotu a šumu. Evžen zmlnul s podla, snesl jej.

Professor otřel modrým šátkem pot s čela a vyběhl ze sálu. „U jelena“ v koutě pod oknem nalezl opět svého přítele. Evžen seděl, podpíraje těžkou hlavu dlaněmi, před ním stála sklenka likéru. Hovořil k sobě, jakoby profesora nebylo: „Slabí a nešťastní, pravím —“

Professor díval se naň, a bylo mu ho líto. „Slabí a nešťastní!“ myslil si také, křevaje hlavou. Do pláče mu bylo. Najednou pohlédl oknem, otáčil se, chytil Evžena za ruku. „Hledte!“ pravil šeptem. „vidíte tamhle na rohu? — Má žena! — Katuska moje! Vidíte, s adjunktem z cukrovaru jak vyhládá na bicyklu? Ach, je to taková, je! Klame mě — já to vím! Já — to věděl!“ Zvedl sklenici a vypil do dna, aby uhasil palčivou bolest. „Máte pravdu, slabí a nešťastní! — Tak jsem ji miloval — vzpomenu-li —“ zamlčely

se mu oči. „Když jsem první Karušku poznal — ach, tehdy zpěvácký spolek provozoval ‘Středý den’ od Méchury! Byl jsem za kalisami — vidím skromně černobrév děvčátko, které zpívalo úlohu Marie, jak stojí v koutku a plače. Ptám se — víte, byl jsem ostýchavý tehdy: ‘Proč plačete?’ Podívala se na mne tak smutně. Koučecně se přiznala: ‘Jsem sirotka, nemám otce ani matky, nikdo na světě celém — a taková lítost mne při zpěvu pojala.’ A já jí řekl: ‘Neplačte, děvčátko — vezmu si vás!’ Jako hračky padaly mu slzy po tvářích. ‘Nu, vidíte — a jezdí s adjunktem!’ Rozplakal se vzlykavě. V tom Evžen zvedl hlavu. ‘Co je vám, pro Krista?’ ptal se zděšený profesor. ‘Kterak to ztrnule hledíte? Evžene, vy mnoho pijete! Otravujete se! Život si podkopáváte!’

Evžen neslyšel, vytréštěným očima díval se do prázdna. Ztěžkla zvedl ruku a mávl vzduchem, jakoby eosi chystal. ‘Vidíte jít Moucha!’ šeptal neobehným jazykem. ‘vidíte? — Potvora, lítá! A druhá —’ Chystal neviditelné mouchy.

Professor uděšen chopil jeho ruku. ‘Pokoďte se! — Musíte rozumněji žít! Otravujete se! Zachraňte se! — Já vím: slabí a nešťastní — což? Ale nesmíte se podlévat bolesti! Práci sobě najděte, práci! — Práce je lék!’ — široko rozhodl ruce. ‘Pracujte, píšu velké dílo o původní vlasti Slovanů. Poslyšte —’ nadšením znenáhla rozjasnilo se mu v očích, opjel se svými teoriemi jako Evžen likérkou. ‘Dokládám: původní sídla Slovanů byla pod Tatrami, na sever i na jih Tam až po dnes zachoval se Slovanský typ nejméně porušený — v Halli, v Ukrajně, na Slovensku — všude dále, jak Slované od středu se vzdalovali, míšili se s národy jinými, s Germány, Čůdy, Tatary, Turky, Vlasy, někde na svéi prospěch, někde i na škodu. Mezi Poláky, Rusiny, Slováky naléznete nejlépe zachovalý ráz Slovanské povahy: odevzdávají se do vůle Boží, fatalismus, lenivost, snivost, nerozhodnost, slabost, která nedovede odírat zlu. Lád, která i když je si vědom, že se mu krívda děje, ostýchá se o právo své se hlásit, který, rozloží se lenivě ve svém prachu a bídě, nemá síly ani vůle s těla smést vše. Jakké ty cizopasníky, až už je to slechtie nebo žid, cigán nebo pop.’ Hluběji a hlouběji zabíral se professor do svých teorií.

A Evžen vytřeštěným očima hleděl do prázdna, chvillemi zvedal těžkou ruku a ve vzduchu chystal neviditelné mouchy.

IX.

DOBŘÝ KONEC VŠE NAPRAVÍ. I v Komárově přiházejí se časem pamětihodné události, ale poslední dobou nějak příliš často rozvířeny byly naše tiebě vody.

Nejprve redaktor ‘Pochodně’ svojí originální myšlenkou (on mívá vůbec originální myšlenky) v širokých kruzích způsobil velikou sensaci. Aby osvětlil sucho par svých polemických článků, seznamil se s hezounkou černoorkou Matyldou, která bývala sklepnicí v Besedě, snad i zasnoubit se s ní dal. Čeho se podnikavý žurnalista nezdává? A pak v ‘Pochodni’ počal uverejňovat memoiry bývalé sklepnic, které způsobily veliký poplach po městě i v domácnostech. Sotva však prvé číslo vyšlo, musil redaktor na přísný rozkaz vlastních patronů zastavit pokračování, ačkoliv se udiveně hájil, že memoiry týkají se jen přívrženou nepřátelské politické strany, kteří druhdy také do Besedy chodívají. Matylda brzy potom z Komárova zmizela, odjela pryč do Paříže.

Skorem stejně živý zájem a rozruch způsobily volby do sněmu. Jako agrární kandidát vystoupil sedláč Odřímez, ale špatně pochodil. Velice uskódl si svoji řeč, kde dovozoval: ‘Proč klesá rolnictvo? Přirozené, poněvadž se z rolnického stavu ztrácel kapitál. Ale více než lehva židovská vyovávají seľský majetek véna seľský deersuek, které se vldávají ‘do lepš společnosti’. Má-li seľská deera peníze, nevezme si se dliaka, vybrš pána, úředníka, učitele. Holky také by byly hloupé, aby šly do hospodářství, u

pána — třeba to byl jen písař, a zilo se na dluh — dělá ona přeese paní, nepracuje, nanejšvš ‘ukřizí pokoje’. A na statku, co tu práce! Časné vstávat, s chasou se zlobit, o dobytek se starat a za celý rok ničeho neužit! Pořád jen doma a doma, sotva v neděli se do kostela podívá. Za to ve městě: divadlo, koncerty, proměšady — Slovutní pánové!’ řečnil kandidát. ‘budu-li zvolen, podám návrh zákona: Necht se slavně sněmovna usnese, že se bohatým seľským deerkám zakazuje vldávat se jinam, než opět na seľskou usedlost. Možno, že by to aspoň částečně úpadku našeho stavu zabránilo. Ale nemám příliše nádeje, že by sněmovna podobný návrh schválila. Mnozí páni poslanci vědí (třeba z vlastní zkušenosti), že taková mesalliance s holky z venkova jde ‘lepším kruhům’ jisté k duhu. Holka přinese peníze a osvěží krev v rodině. Proto nutno volit nové lidi, samé sedláky!’

Kandidát Odřímez byl starý mládeneč — myslil-li, že touto úvahou si pomůže, velice se sklamal. Vlastenečtí rolníci našeho uvědomělého venkova, kteří své deerky měly rok či dva na vyeňování v německém klášteře v Litoměřicích nebo v Hostinném, v Moravské Třebové nebo ve Šternberku, myslili si: ‘Snad jsme proto dali za drahé peníze své deerky vzdělávat, abychom je potom usadili s tím vzděláním někde na vesnici. A mladí adjunkti od soudu s pány učiteli směli se pod vousy. Kandidát propadl, a rolnický stav marně čeká na svého spasitele.

Ovšem také rozkvět domšeho průmyslu přispěl k neobyčejnému oživení Komárovského života. Akciová papírna byla postavena, teletž podalilo se utvořit družstvo pro převzetí staré Štajnerovy tkaleovny, které sice už dvakrát chýla, ale šlofet nechýla. Všeobecná záložna z vlastenečkých ohledů podporovala oba podniky, povolila jim úvér téměř neomezený. Což se vysvětluje naprostou důvěrou, neboť výbori Všeobecné záložny zasedali také ve správné radě nových tvůrců. A jednomyslně všude uznáváno, že zpružinou celého svěžího ruchu byla energie a podnikavost Emílova.

Ah, ani byste pana učitelního dneš nepoznali! Velice zváněl a jakoby povyrostl. Přestával být mladým větroplachem, rozumně pokyvoval hlavou, co řekl, zušlo sebevědomou jistotou. Sám ředitel Rynec s celou svojí zřevnělou velebností tratil se vedle něho, podlehal jeho vlivu. Ale ne že by se z Emila stával snad zkoruptěly byrokkrat, Bůh nehovej! Byl stále roztomilý, jak uznávaly Komárovské dámy. Jen že — i ve stycích s krásným světem nějak zváněl, bílé ručky líbal obfudněji, ano někdy se zdálo, že už nadobro přestal rozuměti šelmovským pohledům přímouňevých oček a mnoho slibujícím úsměvům. Na omluvu se však potichu vyprávělo, že je právě sžírán plameny žhavé omamující vášně. Byl milován milionářkou — to stačí přese k omluvě? Paní Štajnerová byla až příliš neopatrná, ve společnosti nespouštěla s Emila roznískřených očí, ehvěl se jí hlas, promluvila-li naň a docela bez příčiny dotýkala se časem jeho ruky. Hovořili-li s jinou dámost, mračila se — byla velice žárlivá, sličná orientálka!

Emil často navštěvoval rozkošnou villu nad řekou, obehodní záležitostí jej tam volaly. Pan Štajner sehrál s ním vždycky dvě partie šachů, obyčejně vyhrál, což velice starého pána těšilo. Zaznamenal své tahy do notsu a vykládal, podle jakého plánu provedl své vítězné tažení. Více než dvě partie nehrál, rozčilovala jej hra. Úspěchům úspěchem, odcházal do parku, aby na svěžím vzduchu otkřál, místo u šachovnice postoupil své paní. A paní Štajnerová zářkyce prohrála. Byla to idylla skorem, kterou žil náš Emil!

Nedlouho trvala, bohužel. Ohjevovaly se nějaké chmury na obzoru. Rozkvěťající průmysl v nelepším rozkvětu jako když jarní mráz spálí. Bůh ví, je-li snad pravda, že jsme jen národem sedlácká a byrokkrat, a jinému nerozumíme, či byla-li někde chyba, akciové podniky nějak oehruly. Bývalá Štajnerova tkaleovna, se které staré stroje byly vybrány a novými nahrazeny, stála tu jako zřevčina v pustotě prázdňevých zdí.

Coš se ehvělo ve vzduchu. Po

ulicích potkávali se lidé, zamračená jako nos, sehnání pod neviditelnou tíhou, plaše ohlíželi se jedon po druhém, ale zdálo se, že bojí se i sobě promluvit. To byli akcionáři. Věděli, něco dusí podnik, kam uložili svoje úspory, kterak pomoci však nevěděli žádný, a báli se již vůbec začínat rozhovor o bolestném onom předměte. Co bu de dále?

Pan Verner dlouhými kroky třeškel po městě. ‘Já to věděl! Tohle všechno jsem předvídal!’ hovoril a velmi vážně nachmužil šedivé obočí. ‘Vždycky tak to začne. Vlastenečké fráze. Podporujeme český průmysl! Musíme být hospoděřsky silní, chceme-li se němečím vyrovnat! Podnikavost nám schází! Nenechámejm napítaly hnit mrtvé v záložnách! A když vylékají žebříček úspory, pak — takhle to dopadne!’ Usklíňoval se zlomyslně.

‘Tak to dopadne!’ s povzděchem přisvědčil pan Vrba a, sklouiv hluboko hlavu, kráčel zabruv v neradostné myšlenky. Chvillemi se z nich probouzel a ohlížel se zda-li ho někdo nepozoruje, nechtěl, aby lidé uhodli, že má také akcie. Ano, ano, dal se svěst — ne vlastenečnými frázemi, ale na očej na hojnou dividendu — a ted to má! Bolestně zavzdychal, naťovňaje hřbet. Co se člověk nasturá, nasetří — a takhle!

Samé starosti jen honí člověka na světě, a nehorší jsou s dětmi. Bertička — a přese pouze pro ni laťol! — také divně vrtičky má! Nebyvala dříve taková, najednou jako když zvětrí, vzdorovitě hlavku si postaví a co si zamane, musí mít! Jakoby tatínkovi na dlaní peníze rostly! A nehorší je, že matka také jakoby se rozumem minula, jenom deersuku v darebnostech podporuje, sama na staré kolena ehýta se marností seľské. Nový klavír za tři sta na něm vyškemraly, a Bertička ted ráda do večera thne na klávesy a falešným hlasem zpívá písněky o samé lásce. A stará sedí, pleče pumocňky, poslouchá a mžourá při tom blaženě očima. Čert aby ženským rozumel! Pan Vrba stával se nervosním — konečně, před zpěvem a před klavírem možno uteči, ale čerým myšlenkám, které hlavu mu obletují, kam uteče? Sehnutý k zemi, s hlavou skrčenou mezi rameny probíhal ulicemi. Coš jako temná předtucha nešťestí ehvělo se ve vzduchu, čitili to i jiní. Ponořený říkával, že i psi nějak smutně a strašidelně vylí.

Emila netížila žádná předtucha, oh, ne! Vesele patřil do budoucna, byl zdravý a spokojen. Ted oby právě dokončena stavba širočične, oslavovali jeho otevření. A středem oslav byl Emil, on byl zakladatelem, stavitelem, dobrodincem lidumilného ústavu, o kterém dříve nikomu se ani nezdošlo. On a — paní Štajnerová. Spolu zbudovali útulek nešťastným dětem, neboť málo bylo dobrodinců, kteří ochotně by přispěli. Chodili se sice Komárovští dívat, jak stavba pokračuje, kritisovali, tuhle tohle by byl docela jinak zařídili, a když už se stavělo, měla být budova dvakrát tak veliká, neboť sírotků je po městě mnoho — ale sbírky scházely se s takovou liknavostí, až hanba bylo. Nejkrásnější dopadla ‘lavínová’ sbírka. Bylo vypočítáno, kolik tisíc v Komárově se tímto způsobem sejde a již ‘lavina’ se valila, přibírajíc cestou nové a nové přispěvky, vnikající do všech vrstev, nikoho nevynechávajíc. A ze zlatek byly desítky, z desítek stovky, a rostoucí sumy přecházely dál a dál z ruky do ruky. A — a — a zpět do rukou pořadatelů nepřišlo nic, ani úlocek, celá ‘lavina’ kdesi cestou rozláta, zmizela ve směniscí rukou, kterými procházela, a nikdo nikdy nevyzkoumal, ve které propasti zapadla.

Za to, když byla práce hotova, širočične postaven, veskeré občanstvo vděčně přihlásilo se k oslavě. V předvečer slavnostního otevření uspořádán pochodňový průvod, po ulicích hořely bengaly. Na bengál si u nás odjakživa potpří, nic to nestojí a dělá to efekt.

‘Trpěl jsem žlučnými kamínky’, píše p. William Fuhs z Kearney, Ind. ‘a žádný lékař nemohl mi pomoci. Pak jsem našel brátri Dr. Petera Hoboka a sešlil a uzdravil jsem se. Po využití tohoto léku se plíšu velkolepě.’ Tento starý, spolehlivý, rodinný lék není k dostání v lékárnách. Zajímáte-li se o něj, dopište na vyřabičce Dr. Petera Fahrney & Sons Co., Chicago, Ill.

Výtečné mýdlo.

Mýdlo na zušlechťování pleti a ke koupeli má míti tyto vlastnosti: má být čisté, léčebné, antiseptické a prosté látek dráždivých.

Severovo Léčebné kožní mýdlo

(Severa's Medicated Skin Soap) spojuje v sobě všechny tyto vlastnosti. Jest to výtečné mýdlo na koupání malých dětí. V mnoha rodinách jest každodenně upotřebováno všemi členy rodiny. Cena 25 centů.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

FRANK SVOBODA

UMĚLECKÝ ZÁVOD POMNÍKOVÝ

Krásný nový ceník právě vydán. Pište si o něj dnes. Já vám ušetřím peníze.

1215-31 SO. 13TH ST
OMAHA NEB.

Lee-Gass-Andresen Hardware Co.

PRODÁVÁ VE VELKÉM

úžadené, vyráběné a lakované plechové nářadí. — Cínovaný plech, železný plech a kovové zboží. — Ostatní dřát, hřebíky, nožířské zboží, bicykly, střešné zbraň, náboje a sportovní zboží všeho druhu.

9th and Harney Streets. **OMAHA, NEBRASKA.**

Zlatá žíla

PIŠTĚL - Zaplatte až se vyléčíte

Dr. E. R. TERRY, 240 2nd Bldg., OMAHA, NEB.

Nejlépeším místem k nakupování stavebního dříví, jest

česká dřevařská ohrada,

Chicago Lumber Co.,

na 14. a Marcy ul., Omaha, Neb. 4011

Čestí prodavači Vás vždy ochotně a vzorně oblouží.

Bliss & Wellman

kommissionáři dobyt看m

Exchange Building, Stock Yards Station, SOUTH SIDE OMAHA, NEBRASKA.

Jano již v tomto obchodu 20 roků. Naše vlastní zkušenost a znalost ve spojení se silami, které pro nás pracují, — mají též dlouholetou zkušenost. A proto můžeme s důvěrou se na nás spolehnouti, nám vřítí. Učinili jsme 6 milionů dolarů obratu obchodního v této době, což do svědčuje, že zasíláte majl v nás důvěru a že jsme jim získali ty nejvyšší ceny za jakost dobytka, jak trh poskytoval.

DR. BRĚTISLAV DI INSTBIER, český zubní lékař.

pokoje 8, 715 v budově City National Banky, 16. a Harney ul. — Tel. Douglas 4284. Res. 1918 So 14. Str. Tel. Douglas 4005. Úřadn. je od 9 hod. dop. do 5 hodin več. Večer pak dle ujednání. — Advertisement 26-17

Nejstarší český lékař v Omaze

DR. E. HOLOYTCHINER

účetní lékař
v čís 309 Range Block, 15. a Harney napsati Orpřevum divadla

Telefon v domovní — Doug. 1438
Telefon v úřadě — Doug. 3988

Přijímá přilivky v úřadě, na 16. a Casselard ul. po 8 hodin večer.

X Ray zářičem.

Čestí, pěstující lékařské porady, jsou vříví oči.

JOS. T. VOTAVA

PRÁVNÍK

Ofadóva: čís. pokoje 500
New Building.

Telefon: Douglas 881.

OMAHA NEBRASKA

Dr. B. DIENSTBIER

český zubní lékař

715-716 City National Bank Building
(16. a Harney ulice)
RES. DOUGLAS 4284